

معرفی گیاهان آبرزی تالاب ارزچال رمت، بابل، مازندران

سیده بهاره سیدین^{۱*}، ناصر جعفری^۲، آرمان محمودی اطاقوری^۳، علیرضا نقی نژاد^۴

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد سیستماتیک و اکولوژی گیاهی دانشگاه مازندران

۲- دانشیار گروه زیست شناسی دانشگاه مازندران

چکیده

گیاهان به عنوان با ثبات ترین موجودات در رویشگاه های مختلف، نقش ارزشمندی در چرخه های زیستی ایفا می کنند. اکوسیستم مورد مطالعه در این مقاله، تالاب رمت یا ارزچال می باشد. این تالاب در موقعیت جغرافیایی N363400 E524300 در استان مازندران واقع است. این تالاب در غرب روستایی به همین نام و در ارتفاع ۷- متری از سطح آب های آزاد قرار گرفته است. تالاب دایره ای شکل و قطری در حدود ۱۰۰ متر دارد. روستای رمت در شرق شهرستان بابل و به فاصله ۵ کیلو متری از مرکز شهر واقع شده است. نمونه های گیاهی جمع آوری و به طریق علمی خشک و پرس شده و با استفاده از فلور ایرانیکا و فلور رنگی ایران شناسایی شدند. در مطالعه گیاهان تالاب رمت ۴۳ گونه های گیاهی از ۳۸ جنس و ۲۱ خانواده جمع آوری و شناسایی شد.

کلمات کلیدی: گیاهان، تالاب، ارزچال، بابل

مقدمه

برخلاف رشد و آگاهی مردم و کشورها نسبت به اهمیت محیط‌های طبیعی به ویژه تالاب‌ها هنوز درک واقعی از اهمیت و کارکرد این زیستگاه‌های حیاتی و متنوع بسیار پایین است. رابطه انسان با تالاب‌ها همیشه خصمانه و در جهت تخریب آن بوده به طوری که مهار تالاب‌ها و تبدیل آن‌ها به گسترده‌های قابل کشت و حتی تبدیل آن به اراضی بایر از موفقیت‌های جامعه انسانی تلقی می‌شد. اما در واقع می‌توان تالاب‌ها را از جمله نظام‌های حیات بخشی به حساب آورد که مطلقاً جایگزین ندارد و استفاده بهینه از تالاب‌ها بنا به تعریف کنوانسیون رامسر عبارت است از بهره برداری پایدار از تالاب‌ها برای منافع جوامع انسانی، به نحوی که کیفیت طبیعی اکوسیستم حفظ است (مجنونیان، ۱۳۷۷).

پوشش گیاهی هر اکوسیستم از مهم‌ترین پدیده‌های ظاهری طبیعت و بهترین راهنمای قضاوت درباره‌ی عوامل بوم شناختی آن اکوسیستم است (وئوق رضوی و همکاران، ۱۳۹۱).

گیاهان تالابی را می‌توان در شرایط آب و هوایی مختلف از نواحی گرمسیری تا مناطق قطبی مشاهده نمود. تالاب‌ها محیط‌هایی هستند که مشخصاتشان چیزی میان خشکی و آب است. تالاب‌ها ممکن است همواره دارای آب باشند یا اینکه گاه خشک و گاه آب‌دار باشند. برخی تالاب‌های نزدیک دریا با جزر و مد تغییر وضعیت می‌دهند. تالاب‌ها دارای سیمای بسیار متفاوتی در طبیعت بوده و وجود آب ساکن، خاک هیدرومورف و گیاهان تطابق یافته و یا مقاوم به خاک‌های غرقابی، از مهم‌ترین ویژگی‌های آن‌هاست.

با این وجود با توجه به شرایط هیدرولوژیکی بسیار متفاوتی که دارند و از سراب حوضه‌ها شروع شده و تا آب‌های عمیق ادامه دارند و همچنین با توجه به ابعاد متفاوت، موقعیت‌های جغرافیایی مختلف و اثر انسان روی آن‌ها، نمی‌توان بطور دقیق آن‌ها را تعریف نمود. گیاهان آبی تالاب‌ها عملکردهای مهمی از قبیل فراهم سازی زیستگاه برای بی مهرگان، ماهی‌ها و پرندگان آبی، پناهگاهی برای پلانکتون‌ها و تثبیت رسوبات توسط ریشه‌هایشان دارند. پیرامون این تالاب گیاهان مردابی است که با مرغزار و شالیزار احاطه شده است. این مانداب به دلیل اقلیم مناسب، آب شیرین، پوشش گیاهی و مواد غذایی بالا، زیستگاه پرندگان و آبزیان است. پائیز و زمستان این مانداب نیز مأمن و زیستگاه مرغان مهاجر از قبیل قو، سرخانی، اردک تاجدار، خوتکا، غاز خاکستری، سیاه کاکل، اردک بلوطی و سایر پرندگان می‌باشد.

روش کار

تالاب (آبندان) رمنت یا ارزچال در موقعیت جغرافیایی N363400 E524300 در استان مازندران واقع است. این تالاب دایره ای شکل در غرب روستایی به همین نام و در ارتفاع ۷- متری از سطح آب‌های آزاد قرار گرفته است. از آنجا که هیچ گونه مطالعه اکولوژیکی و فلوربستیکی در این اکوسیستم صورت نگرفته، لذا بررسی گروه‌های گیاهی این مانداب دارای اهمیت می‌باشد. نمونه‌های گیاهی بعد از جمع آوری به طریق علمی خشک و پرس شده و با استفاده از فلور ایرانیکا (Rechenger, 1963-2010) و فلور رنگی ایران (قهرمان، ۱۳۸۰-۱۳۷۵) شناسایی شد.

شکل ۱- نمایی از تالاب ارزچال رمنت بابل

نتایج

براساس نتایج بدست آمده ۴۳ گونه گیاهی از ۳۸ جنس و ۲۱ خانواده جمع آوری و شناسایی شد. از میان گونه‌های گیاهی Asteraceae بیشترین جمعیت گیاهی را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱- لیست گیاهان شناسایی شده از تیره‌های مختلف

نام گونه	یره
<i>Alopecurus myosuroides</i>	Poaceae
<i>Polypogon fugax</i>	Poaceae
<i>Ranunculus muricatus</i>	Ranunculaceae
<i>Plantago lanceolata</i>	Plantaginaceae
<i>Rumex crispus</i>	Polygonaceae
<i>Primula auriculata</i>	Primulaceae
<i>Carduus arvensis</i>	Asteraceae
<i>Centaurea jacea</i>	Asteraceae
<i>Veronica anagallis</i>	Asteraceae
<i>Eclipta prostrata</i>	Asteraceae
<i>Senecio vernalis</i>	Asteraceae

نام گونه	یره
Azollafiliculoides.	Azollaceae
Lemnaminor.	Lemnaceae

منابع

امیر قلی پور کاسمانی، و. (۱۳۹۰). بررسی فلوریستیکی و تعیین زیتوده (بیوماس) گیاهی پنج تالاب مهم شهرستان بابل استان مازندران. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم، تهران.

خوشمو، م. و اکبرزاده، م. (۱۳۸۷). گیاهان آبی دروپی آبنندان های جویبار. اولین همایش منطقه ای شیلات. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سوادکوه. مازندران. ایران.

خوشمو، م.، اکبرزاده، م.، کلبادی، ۱.، و سلطانی، س. (۱۳۹۱). معرفی گیاهان آبی آبنندان های لاریم و اسماعیل کلاً (جویبار). فصلنامه علمی پژوهشی گیاه زیست بوم، ۳۳، ۱۷-۳.

صفایان، ن. و شکری، م. (۱۳۸۱). تالاب ها یا آبنندان های استان مازندران. مجله محیط شناسی، ۷۰-۴۸.

عصری، ی. (۱۳۸۵). اکولوژی پوشش های گیاهی. انتشارات دانشگاه پیام نور.

Ghahremaninejad, F., Naqinezhad, A. & AmirgholipourKasmani, V. (2012). Plant diversity of five important wetlands of Babol, Mazandaran province, Iran. *Taxonomy and Biosystematics*, ۱۳ (۴), ۱۳-۲۴.

Rahimi, S., Rahimi, H., Ahmadi, M., & Hasanshahi, S. (2014). Identification of aquatic plants in the Wetland Kaftar province. *Journal of Applied Science and Agriculture*, 9(1), 1117-1119.

Rechinger, K.H. (ed.). (1963-2010). *Flora Iranica*. Vols. 1-178. Akadem.Druck-u. Verlagsanstalt, Graz.

Cardoso, S.J., Roland, F., Loverdo-Oliveria, S.M., & Huszar, V.L.M. (2012). Phytoplankton abundance, biomass and diversity within and between Pantanal wetland habitats. *Limnologia*, 42, 235-241.